

Cintia Stekelenburg

“Neem gewoon dat prikje en je mag weer meedoen!”

Het Vaccinatieboekje 2021

Onderzoek naar
overheidscommunicatie
over coronamaatregelen

Cintia Stekelenburg

Het Vaccinatieboekje 2021

Onderzoek naar overheidscommunicatie
over coronamaatregelen

Auteur Cintia Stekelenburg

Ontwerp Cintia Stekelenburg

Eerste druk Oktober 2021

Uitgeverij Tao Publishers

Boekverzorging Fris Grafisch Advies

©Copyright Cintaxis Communicatie

ISBN 978-94-92460-34-9

NUR 815

hetvaccinatieboekje2021.nl | cintaxis.nl

De informatie in dit boek is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Er kunnen geen rechten aan de informatie in dit boek worden ontleend. Hoewel TAO Publishers de hoogste zorgvuldigheid in acht neemt bij het samenstellen van dit boek en daarbij gebruik maakt van bronnen die betrouwbaar geacht worden, kan TAO Publishers niet instaan voor de juistheid, volledigheid en actualiteit van de geboden informatie. TAO Publishers wijst iedere aansprakelijkheid ten aanzien van de juistheid, volledigheid, actualiteit van de geboden informatie en het (ongestoord) gebruik van de inhoud uitdrukkelijk van de hand.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1.Voorwoord	6
2.Inleiding	8
3.Het pictogram is leidend	11
4.De opkomst van het coronavirus	15
5.Registratie bijwerkingen	19
6.Valse beloftes en dubieuze woordkeuzes	21
7.Coronapaspoort	23
8.Antistoffen na besmetting	27
9.Onvolledige informatie over bijwerkingen en risico's	32
10.Kindervaccinatie en morele dwang	39
12.Groepsimmunititeit en weerstand	48
13.Vrijheid en gezondheidszorg	51
14.Factoren om rekening mee te houden	54
15.Conclusies en aanbevelingen	59
16.Gebuurte bronnen	65

1.Voorwoord

Het boeiende aan het doen van onderzoek is dat het je uitdaagt om informatie te vinden, te ordenen en er conclusies uit te trekken. Het is nog uitdagender als je een controversieel onderwerp kiest.

De afgelopen anderhalf jaar kwam ik steeds meer bruikbare informatie tegen voor mijn onderwerp: **knelpunten in de manier waarop de overheid over corona communiceert**.

Ik worstelde met de vraag of ik mijn kijk daarop zou opschrijven. Wat zouden anderen ervan vinden? En wie zou de moeite nemen om mijn boek te lezen? Wie zou vervolgens met een andere blik naar de overheidscommunicatie gaan kijken?

Toch vond ik het belangrijk om mijn analyse, ideeën en adviezen te delen. Ook al pasten deze misschien niet bij het beeld dat velen hebben over dit complexe onderwerp.

En waar moest ik beginnen? Een lange tekst trekt weinig aandacht. De spanningsboog is vaak kort. Het verhaal is complex. Lezers willen korte eenvoudige boodschappen en haken anders af. Snel en vluchtig staan in dit geval tegenover grondig en solide.

Deze inleiding brengt mij gelijk tot de kern van mijn onderzoek. Er wordt tegenwoordig veel gecommuniceerd in oneliners en pictogrammen. Omdat die nu eenmaal blijven hangen in de gedachten van de mensen. Het moet allemaal snel en simpel. Iets met 'gevaccineerde frikandellen', 'dansen met Janssen', oftewel de klepel en de klok... Er is ook behoefte aan korte eenvoudige teksten en de overheid probeert hierin te voorzien.

Maar een vereenvoudigd verhaal maakt het plaatje niet compleet. Het gemis aan nuance en het gebrek aan informatie vormen een

probleem bij de huidige overheids campagne. En soms ook een gebrek aan logica. Een legitieme vraag is bovendien of de overheid op de juiste wijze op het moreel gevoel van mensen drukt, zeker als het om kinderen gaat. Het antwoord op deze vraag is voor discussie vatbaar en dat compliceert de overheidscommunicatie nog meer.

Deze manier van communiceren levert voor velen te weinig informatie op en tast het vertrouwen in de overheid aan. Onder andere hierdoor is bovendien een proces op gang gekomen dat de maatschappij in twee kampen verdeelt.

In dit boekje krijgt de vaccinatiediscussie veel aandacht, maar het is zeker geen betoog tegen vaccinatie.

De overheid verlangt van de burger dat hij de overheidsadviezen en -regels opvolgt. De burger op zijn beurt heeft betrouwbare overheidsinformatie nodig en moet van die betrouwbaarheid kunnen uitgaan.

Daarom is het des te belangrijker dat de overheidscommunicatie waterdicht is en vertrouwen uitstraalt. Waterdicht kan ook betekenen dat er duidelijk wordt gecommuniceerd over onduidelijkheden.

Deze analyse legt een aantal gebreken in de overheidscommunicatie bloot. Een combinatie van gebreken in de communicatie, beleidskeuzes en gebrek aan gegevens maken de communicatieproblematiek compleet. Als het beleid eenzijdig is en de informatie onvolledig, kan dit niet worden rechtgezet door de communicatie.

Voor veel burgers en andere partijen volstaat de huidige overheidscommunicatie over corona. Maar daar tegenover staat een aanzienlijk deel van de bevolking dat kritisch is komen te staan tegenover de overheid en moeite heeft met de overheidscommunicatie. Een vertrouwensbreuk met de burger ligt op de loer.

2. Inleiding

Vrijheid heeft voor iedereen een verschillende betekenis. Maar in de kern houdt vrijheid in dat je mag leven op een manier die jij prettig vindt zonder je bedreigd te voelen.

Daar hoort onder andere bij dat je in vrijheid:

- ✓ informatie mag onderzoeken
- ✓ je eigen conclusies daarover mag trekken
- ✓ je mening daarover mag uiten

Bij vrijheid hoort ook dat je je vrij mag verplaatsen in het land waar je woont.

Democratisch proces

Omdat we onze omgeving leefbaar willen houden, hebben we deze vrijheid voorzien van grenzen. Daarbinnen hebben we nog een flinke ruimte over. Soms moeten de piketpaaltjes verplaatst worden. De ene keer wordt de ruimte groter, de andere keer kleiner.

Dit is het democratisch proces. Een dynamiek die door de eeuwen heen steeds een stukje opschuift. De afgelopen millennia gingen we van weinig vrijheid naar steeds meer vrijheid.

Vrijheidsbedreigingen bestonden achtereenvolgens onder andere uit stammenoorlogen, overheersing door andere mogendheden, inquisitie, religiestrijd, wereldoorlogen en de koude oorlog, al dan niet gecombineerd met armoede en ziekte. Deze vrijheidsbedreigingen werden gelukkig overwonnen waardoor we meer vrijheid kregen. Een aantal emancipatiegolven vergrootte onze vrijheid nog verder. Al met al was er een stijgende lijn te zien op het gebied van vrijheid.

Informatie en vrijheid

Aanvankelijk bepaalden heersers welke informatie er voor de burger beschikbaar was. Onderdrukten of onderdanen hadden deze informatie zonder inspraak of controle te accepteren.

De afgelopen 100 jaren vormden wat dat betreft een positieve breuk met het verleden. Want gaandeweg kregen we als burgers de ruimte om onze mening te ontwikkelen en naar voren te brengen. En er kwam een meer op het individu toegesneden benadering van de vrijheid. Concepten als tolerantie, diversiteit en medezeggenschap gingen een grotere rol spelen.

Bovendien kon de burger vanaf de periode na de Tweede Wereldoorlog steeds meer kennis opdoen door de opkomst en ontwikkeling van onze informatiemaatschappij.

Je mag verwachten dat een democratisch proces zich positief blijft ontwikkelen. Het beschikbaar zijn van betrouwbare informatie draagt in belangrijke mate bij aan deze ontwikkeling. Vrijheid en kennis zijn instrumenten waarmee een afgewogen én individueel oordeel tot stand kan komen.

Pijnpunten

De overheidsmaatregelen rondom de coronapandemie brengen met zich mee dat de hiervoor geschetste vrijheid ook kan afnemen. Op de gebieden vrijheid en informatievoorziening zitten pijnpunten, die hier aan de orde komen.

Naast de door de overheid ingeperkte vrijheid heeft de burger te maken met censuur door mediaplatforms en spanningen tussen burgers onderling.

Bovenstaande leidt ertoe dat er minder informatie uit andere bronnen beschikbaar wordt gesteld en dat er minder ruimte is voor het uiten van meningen.

Elke burger heeft recht op duidelijke en complete informatie, zodat hij zich een eigen mening daarover kan vormen en een individuele keuze kan maken.

Een belangrijke rol in dit proces speelt de overheidscommunicatie. De overheidscommunicatie laat een aantal essentiële redematiegebreken en incomplete of eenzijdige informatie zien. In dit Vaccinatieboekje 2021 wil ik dat aantonen aan de hand van een serie voorbeelden. Waarbij ik overigens niet de illusie heb volledig te zijn en waarbij ik besef dat er verschillende opvattingen over dit onderwerp bestaan. In het bijzonder heb ik gekeken naar hoe de overheid communiceert over de vaccinatie. Uiteraard horen daar ook een opinie en een aanbeveling aan de overheid bij.

Tegelijkertijd is er plaats voor nuance omdat we te maken hebben met een tegenstander die we nog niet goed genoeg kennen. Er is hard gewerkt en er zijn goede resultaten bereikt. In korte tijd moest tot een pandemiebestrijding en bijbehorende (crisis)communicatie overgegaan worden.

Anderzijds gaat het ook om politieke keuzes en staat een leger van medische deskundigen en communicatieambtenaren de overheid ter zijde. Juist die laatsten behoren vanuit hun professie gevoelig te zijn voor uiteenlopende geluiden in de maatschappij, hier ruimte voor te bieden en hierop in te spelen, op een manier die recht doet aan de eerder beschreven vrijheid.

3. Het pictogram is leidend

Met pictogrammen, eenvoudige regeltjes en Jip-en-Janneke-taal probeert de overheid het de burger zo makkelijk mogelijk te maken. Maar kunnen we de communicatie aan de burgers wel samenvatten in een paar pictogrammen en gesimplificeerde overheidsregels? Welke details ontbreken om ons tot een gedegen oordeel te laten komen?

Er zijn meer dan genoeg voorbeelden te noemen van zwaktes in de overheidscommunicatie bij de coronabestrijding. Er zitten bijvoorbeeld gebreken in de logica van de regels of berichtgeving. Daardoor missen ze overtuigingskracht:

Voorbeeld 1

Maximaal 3 mensen tegelijk op bezoek vanwege de 1,5 meter-eis (lockdownmaatregel)

Praktijk:

Situatie 1: 3 personen in een woonkamer van 30 m²

Situatie 2: 3 personen in een woonkamer van 200 m²

Zwakte: één maatregel voor verschillende woonruimtes en situaties

Praktijk:

Ben je thuis met 5 personen, dan mag je je tante en je oom ontvangen. Wil je met je gezin van 5 personen naar je oom en tante, dan mocht dat niet.

Zwakte: in beide situaties kwamen dezelfde personen samen waarbij de inhoud van de ruimte niet meetelde.

Voorbeeld 2

Het verbod op de verkoop van alcohol na 20.00 uur om ontmoetingen te ontmoedigen (lockdownmaatregel)

Zwakte: effectiviteit gering

Alcohol kon echter gewoon voor 20.00 uur gekocht worden. De meeste mensen kopen hun boodschappen voor 20.00 uur. Alcohol kun je lang bewaren en een voorraad aanleggen is eenvoudig.

Voorbeeld 3

Mondkapjes (beschermingsmiddel)

1. Mondkapjes waren maar een keer te dragen en konden na dragen zeer besmettelijk zijn.
2. Mondkapjes moesten van de hoogste veiligheidsgraad zijn.
3. Mondkapjes van eenvoudige stof waren voldoende. Aan hoe vaak en hoe lang ze gedragen konden worden werden geen eisen gesteld.
4. Mondkapjes waren niet nodig.
5. Mondkapjes waren toch wel nodig.
6. Mondkapjes werden geadviseerd.
7. Mondkapjes werden verplicht.
8. Scholen: mondkapjes op in de gangen, mondkapjes af in de klas.

Zwakte: sterk wisselende informatie en steeds veranderende maatregelen leiden tot verwarring